

Arbetsmarknadsdepartementet

Vår referens:
Hannes Sjöberg

Er referens/dnr:
A2025/00273

2025-09-22

Remissvar

Arbetslivskriminalitet – upplägg, verktyg och åtgärder, fortsatt arbete (SOU 2025:25)

Almega Serviceföretagen har fått möjlighet att lämna synpunkter på rubricerat slutbetänkande av Delegationen mot arbetslivskriminalitet. Almega Serviceföretagen är bransch- och arbetsgivarorganisationen för landets serviceföretag, där branscherna facility management, fönsterputs, hemservice, sanering och städ ingår.

Totalt har föreningen 1 250 medlemsföretag som tillsammans sysselsätter över 44 000 personer. Almega Serviceföretagens medlemmar har kollektivavtal.

Sammanfattning

- Vad gäller frågan om det fortsatta arbetet mot arbetslivskriminalitet delar Almega Serviceföretagen delegationens bedömning om att inrätta en särskild samordningsfunktion i Regeringskansliet.
- Almega Serviceföretagen tillstyrker förslagen om att underlätta för privata aktörer, till exempel företag, att kontrollera leverantörer och underentreprenörer samt att ta del av information från myndigheter.
- Almega Serviceföretagen avstyrker förslagen om att införa en ny lag om lön och andra ersättningar för arbetstagare med arbetstillstånd samt en sanktionsavgift kopplad till utlänningslagstiftningens krav på vissa anställningsvillkor.
- Almega Serviceföretagen avstyrker förslaget om att Diskrimineringsombudsmannen bör få föra talan för irreguljära migranternas rätt till lön, förslaget om införande av ett statsbidrag till arbetstagarorganisationer samt förslaget om att införa tidsbegränsade uppehållstillstånd för att hävda sin rätt.
- Almega Serviceföretagen avstyrker förslagen gällande höjda sanktionsavgifter inom utstationering.
- Almega Serviceföretagen vill tydligt framhålla att den övervägande majoriteten av städbolag drivs på ett seriöst och ansvarsfullt sätt. Bilden som målas upp av städbranschen i kapitel 4 stämmer på en mindre del av branschen. Det är av yttersta vikt att åtgärder som vidtas för att bekämpa arbetslivskriminalitet beaktar de seriösa företagens välmående.

Almega Serviceföretagens uppfattning om arbetslivskriminalitet

Arbetslivskriminalitet innebär att företag medvetet och systematiskt bryter mot lagar och regler i arbetslivet och på så sätt skaffar sig konkurrensfördelar och snedvrider

konkurrensen. Almega Serviceföretagen anser att arbetslivskriminalitet aldrig kan accepteras utan ska motverkas i alla dess former. Konkurrensneutralitet ska eftersträvas i alla lägen och de företag som medvetet bryter mot regler ska drabbas av kännbara sanktioner. Snedvriden konkurrens drabbar våra medlemsföretag, näringslivet i stort och vårt gemensamma välbefinnande.

Almega Serviceföretagen är eniga med delegationens slutbetänkande i att det finns problem med arbetslivskriminalitet i städ- och servicebranschen. Det är dock viktigt att framhålla att problemen finns i en liten del av branschen där de flesta företag sköter sig och dagligen bidrar till ett bättre Sverige. Det är av största vikt att reformer för att bekämpa arbetslivskriminaliteten har den seriösa marknaden i åtanke och utformas för att inte skapa oproportionerliga problem för företag som sköter sig.

Ett väl fungerande och rättssäkert kontroll- och sanktionssystem är av stor vikt för att skapa konkurrensneutralitet och en trygghet för både arbetsgivare och arbetstagare. Sanktioner bidrar till efterlevnaden av regler och förhindrar att arbetsgivare försöker konkurrera genom att inte ta sitt ansvar. Tyvärr finns det alltid aktörer som undviker att ta sitt ansvar, vilket inte är acceptabelt.

Åtgärder för att komma åt arbetslivskriminalitet måste vara träffsäkra och effektiva. Risken med att införa regler med dålig precision är att företag generellt drabbas av skadliga regleringar, vilket försämrar konkurrenskraften för de stora flertalet företag som vill göra rätt.

Enskilda misstag kan göras av alla företag och utgör inte arbetslivskriminalitet. Det bör inte heller behandlas som det utan kan åtgärdas med mindre ingripande metoder. Ofta genom förhandling mellan parterna. Det är av vikt att sanktionssystemen ger möjlighet till att hantera enskilda misstag mellan parterna.

Vidare måste det bli lättare för företag att göra rätt. Exempelvis anser Almega Serviceföretagen att det finns ett behov för Migrationsverket att reformera systemet för att kontrollera om ett företags personal har rätt att arbeta i Sverige. I dagsläget kräver det enorma mängder administration från företag som har anställt personer med tillfälliga uppehållstillstånd eller andra vars arbetstillstånd kan gå ut. Behovet att kontrollera varje enskild medarbetares arbetstillstånd är minst varannan vecka. Köerna för att få svar från Migrationsverket är långa. Dessutom har vi på Almega Serviceföretagen hört ett flertal anekdoter från medlemsföretag som har fått till sig från Migrationsverket att de endast får kontrollera rätt att arbeta var fjärde månad samt att de endast får kontrollera tio medarbetare åt gången. Om företaget hade agerat utifrån de riktlinjerna hade det varit svårt att följa lagen. Att systemet fungerar så dåligt ökar risken för att seriösa företag skulle av misstag ha personer anställda som inte har rätt att arbeta i Sverige. Att företag behöver manuellt kontrollera varje enskild medarbetare skapar administrativ börda både på företagen och på myndigheten i fråga. Ett bättre system behövs.

Sammanfattande synpunkter gällande kapitel 4.6 om Städbranschen

Almega Serviceföretagen anser att Delegationen mot Arbetslivskriminalitet på en övergripande nivå har en god kunskap om situationen i städbranschen och har beskrivit branschen förhållandevis väl. Men vissa bitar i kapitel 4.6 har behov att nyanseras.

Först och främst, den absoluta majoriteten av städbranschen sköter sig. Att driva ett städföretag är svårt, det innebär låga marginaler, stora kompetensförsörjningsproblem och

en utmaning av att hantera osund konkurrens. Städbranschen är viktig för Sverige, både för kontor, skolor och industrier men även för hemstädningen. Just därför är det av vikt att branschen fungerar på ett bra sätt.

Almega Serviceföretagen har länge ansett att det finns problem med arbetslivskriminalitet och osund konkurrens i städbranschen. Våra medlemmar är de städföretag som har kollektivavtal vilket ställer stora krav på dem. Utöver kollektivavtal driver vi ett antal projekt för att bekämpa osund konkurrens. Vi har en partsgemensam auktorisation som ställer ytterligare krav på de företag som är auktoriserade. Vilka företag som är auktoriserade och vilka krav som sätts är transparent och företagen granskas årligen. En nämnd bestående av företagare, fackliga representanter samt en oberoende ordförande avgör vilka företag som får vara auktoriserade. Vi har tillsammans med våra fackliga motparter skapat en Upphandlingsguide riktad till offentliga upphandlare för att de på ett bättre vis ska kunna upphandla städtjänster. Många av våra medlemmar ingår i Nätverket mot arbetslivskriminalitet som bekämpar arbetslivskriminalitet på en lokal nivå. Vi är även drivande i arbetet med SRY som ämnar att säkra god kompetensnivå hos Sveriges lokalvårdare.

Almega Serviceföretagen anser att det är värt att framhålla att anledningen till att många företag har låg snittlön delvis är på grund av att städbranschen är en bransch med hög grad deltidarbete. Detta beror dels på att många har städning som ett av flera arbeten, dels på grund av att många kunder till städföretag beställer städtjänster till en nivå och på ett sätt som inte möjliggör heltidsarbete.

Almega Serviceföretagen bestrider inte att det finns tillfällen då företag har tagit ut ockerhyror från sina anställda eller att bostäderna är undermåliga. Men detta är ett beteende som förekommer bland arbetslivskriminella företag. Det är inte en förekomst i den seriösa delen av städbranschen.

Almega Serviceföretagen stöttar och arbetar för att städning i den mån det är möjligt ska ske när kundens verksamhet pågår. Detta är positivt för möjligheten till heltidsanställningar och för städarens arbetsmiljö. Men det finns även möjligheter att ljusskygga företag får svårare att exploatera sin personal om personalen städar när andra finns i lokalerna.

Almega Serviceföretagen är eniga med Delegationen mot Arbetslivskriminalitet om att underleverantörskedjorna sällan är långa i städbranschen. Tilläggas bör att underleverantörer är nödvändiga för att branschen ska fungera. Till lokalvård finns vissa arbetsuppgifter där kompetensen inte alltid finns i befintligt företag. Det kan exempelvis gälla golvvård, höghöjdsstädning eller fönsterputsning. I de fallen är det nödvändigt och oproblematiskt att ta in underleverantörer för att utföra de delarna i uppdraget. Det är även vanligt förekommande att en underleverantör tas in under perioder för att klara ett större kontrakt, det beror i hög grad på att det finns en rekryteringsproblematik i branschen.

Almega Serviceföretagen vill särskilt framhålla den offentliga upphandlingens roll i bekämpningen av arbetslivskriminalitet, i enlighet med vad Delegationen mot arbetslivskriminalitet har framfört. Kommuner, regioner och myndigheter har ett stort ansvar att vara bättre beställare för att vi ska kunna bekämpa osund konkurrens och arbetslivskriminalitet. Att upphandlingar ofta sker baserat på lägsta pris skapar en osund situation.

Almega Serviceföretagen är eniga med myndigheterna att det finns en inbyggd problematik att kontrollera städföretag på grund av tjänstens natur. Det förekommer många låsta dörrar och det finns ofta ingen fast arbetsplats. Detta är svårt att komma runt, men Almega Serviceföretagen är positivt inställda till att myndigheterna när det går gör myndighetsgemensamma kontroller av misstänkta företag. Almega Serviceföretagen är även hoppfulla till att de utökade möjligheterna till informationsutbyte kommer innebära en mer effektiv kontroll från myndigheterna.

Almega Serviceföretagen vill särskilt lyfta fram RUT-avdragets roll i att minska den svarta marknaden i hemservicebranschen.

Almega Serviceföretagen vill meddela att antalet företag i Nätverk mot arbetslivskriminalitet numera är över 90, Delegationens slutbetänkande innehåller en utdaterad siffra.

Sammanfattande synpunkter gällande delegationens bedömningar och förslag

Behov av vissa grundläggande förutsättningar

Almega Serviceföretagen delar delegationens bedömning gällande vissa grundläggande förutsättningar som, oavsett behovet av ytterligare åtgärder och verktyg, krävs för ett effektivt arbete mot arbetslivskriminalitet (avsnitt 6.2). Det gäller framför allt:

- tydlig och långsiktig styrning från såväl regering som myndigheter
- effektiv tillsyn över att lagar och avtal följs
- att de verktyg och sanktioner som finns är träffsäkra, effektiva och faktiskt används
- samverkan och möjlighet att dela information
- systematisk uppföljning och utvärdering.

Likaså delar Almega Serviceföretagen delegationens bedömning och värnande av den svenska arbetsmarknadsmodellen mot bakgrund av vikten att motverka att konkurrensen snedvrids och att arbetstagare utnyttjas (avsnitt 6.4.2).

Förslag om åtgärder finns i andra statliga utredningar

Delegationen har presenterat förslag inom flera rättsområden där frågorna redan är föremål för och omhändertagna i statliga utredningar och lagstiftningsärenden på annat håll inom Regeringskansliet. Det gäller till exempel åtgärder om arbetskraftsinvandring, exempelvis SOU 2021:88 och SOU 2024:15. Det är olyckligt att delegationen inte avstått från att lägga förslag inom dessa områden.

Fel att i första hand fokusera på individperspektivet

Almega Serviceföretagen anser att det är beaktansvärt att delegationen har som ambition att skydda och stärka enskilda individers ställning och att delegationen fokuserar på åtgärder mot utnyttjande av utländsk arbetskraft och att särskild fokus har riktats mot arbetstagarnas utsatthet. Men om regeringen på allvar vill komma åt arbetslivskriminaliteten måste det i stället vidtas åtgärder som syftar till att eliminera de kriminella aktörerna som i sin tur utnyttjar enskilda individer. Annars kommer dessa att fortsatt utnyttjas på svensk arbetsmarknad. Almega Serviceföretagen beklagar därför att delegationen i första hand fokuserat på individperspektivet. Flera av delegationens förslag har i alltför liten omfattning att göra med det huvudsakliga problemet, nämligen att komma åt de kriminella företag som snedvrider konkurrensen. Mer ändamålsenliga förslag skulle sannolikt underlätta för de stora flertalet företag som vill göra rätt och samtidigt ha förutsättningar att kunna verka på en konkurrensneutral marknad utan kriminella aktörer.

Mer specifika synpunkter gällande bedömningar och förslag

Ineffektiva förslag avseende utländsk arbetskraft (avsnitt 6.5 och 6.6)

Almega Serviceföretagen konstaterar att delegationens förslag fokuserar främst på lagändringar riktade mot systemet för arbetskraftsinvandring. Förslagen är varken förutsebara, ändamålsenliga eller särskilt effektiva för att komma åt aktörer som snedvrider konkurrensen och utnyttjar arbetskraft.

I debatten om arbetslivskriminalitet kopplad till utländsk arbetskraft sker ofta en sammanblandning av individer som arbetar på svensk arbetsmarknad. Utländsk arbetskraft kan vara i Sverige och arbeta på olika tillståndsgrunder eller helt utan tillstånd. På svensk arbetsmarknad jobbar EU-medborgare, asylsökande, anhöriga, personer på visering, utländska studenter, illegal arbetskraft med flera.

Utnyttjande av utländsk arbetskraft förekommer framför allt utanför systemet för arbetskraftsinvandring. Något som även står i delegationens slutbetänkande (4.6.2). Bilden av att det förekommer ett brett och systematiskt missbruk inom dagens system för arbetskraftsinvandring stämmer inte. Denna uppfattning bygger i hög grad på en oförmåga att skilja på olika grupper av utländsk arbetskraft.

Arbetskraftsinvandrare är den grupp av arbetskraft som idag är mest reglerad och kontrollerad jämfört med såväl svensk arbetskraft som med övriga grupper av utländsk arbetskraft. Vidare pågår ett omfattande reformarbete inom systemet för arbetskraftsinvandring. Det finns ett flertal betänkanden på regeringens bord med förslag som både har och kommer att förändra dagens regelverk på ett betydande sätt.

Arbetskraftsinvandring har länge varit en viktig del i städbranschens möjlighet till kompetensförsörjning. Enligt Arbetsförmedlingen råder det en brist på lokalvårdare i Sverige. Enligt Tjänstesektorns kompetensundersökning (2025) behöver det de närmsta tre åren rekryteras 24 000 lokalvårdare, hemstädare och fönsterputsare. Den möjligheten finns inte i Sverige och arbetskraftsinvandring är därför en viktig ventil för att klara kompetensförsörjningen.

Delegationens förslag avseende utländsk arbetskraft kommer inte att motverka de kriminella aktörer som satt i system att rekrytera utsatta personer. Almega Serviceföretagen avstyrker därför samtliga förslag inom det migrationsrättsliga området.

Systemfrämmande förslag avseende irreguljära migranter (avsnitt 6.7, 6.8 och 6.9)

Almega Serviceföretagen avstyrker delegationens samtliga förslag gällande utökade rättigheter och stärkta möjligheter för personer som inte har rätt att vistas i Sverige. Det ter sig som en främmande ordning att införa ett sådant system och vi har svårt att se hur dessa förslag skulle skapa bättre ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Som tidigare nämnts tror vi på åtgärder för att få bort de kriminella aktörerna, snarare än att ge stöd till utsatta individer.

Vidare ter det sig som en främmande ordning att införa ett system där en statlig myndighet ska föra talan för människor som vistas eller vistats olagligt i landet. Det finns även

anledning att ifrågasätta lämpligheten av att arbetstagarorganisationer ska få statsbidrag för att föra talan för icke medlemmars räkning.

Ingen höjning av de redan höga sanktionsavgifterna inom utstationeringsområdet (avsnitt 6.10)

Almega Serviceföretagen avstyrker delegationens förslag gällande höjning av de redan höga sanktionerna. Både import och export av tjänster är viktigt för den svenska ekonomin och arbetsmarknaden. En fungerande inre marknad för tjänster förutsätter att de administrativa hindren och affärsmässiga riskerna för tjänsteföretagen inte är större än nödvändigt. Möjligheterna att kunna anlita utländska tjänsteutövare är också en viktig faktor för de svenska företagens kompetensförsörjning, framför allt inom vissa sektorer även om det inte används i hög utsträckning i städbranschen. Ökade affärsrisker för utländska tjänsteutövare kommer motverka detta. Dessutom presenteras ingen evidens för att höjningen är nödvändig.

Behov av att begränsa antalet anställda med lönestöd (avsnitt 6.11.4)

Almega Serviceföretagen delar delegationens bedömning gällande att Arbetsförmedlingen behöver få tillbaka möjligheten att begränsa antalet anställda med lönestöd. Detta eftersom det annars riskerar snedvrida konkurrensen, något vi ser tecken på i städbranschen. Denna möjlighet fanns tidigare och bidrog till nödvändig tydlighet inom organisationen. En begränsning skulle minska riskerna för missbruk i de subventionerade anställningarna. Almega Serviceföretagen ser givetvis att subventionerade anställningar fyller en roll i kompetensförsörjningen, men anser att det finns ett behov att begränsa användandet.

Upphandlande myndigheter har nyckelroll (avsnitt 6.14)

Almega Serviceföretagen delar delegationens bedömningar gällande leverantörskontroll vid offentlig upphandling. Liksom delegationen anser vi att upphandlande myndigheter som kommuner, regioner och statliga myndigheter har en nyckelroll när det gäller att både förebygga och motverka arbetslivskriminalitet. I städbranschen finns en omfattande prispress vilket öppnar dörren för oseriösa och kriminella aktörer. I regel sker upphandlingar på lägsta pris vilket i en bransch där majoriteten av utgifterna är lönekostnader skapar möjligheter för kriminella aktörer att lägga lägre anbud än seriösa företag. Detta har lett till en situation där 70 procent av de företag som har kollektivavtal inte ställer upp i offentliga affärer. Almega Serviceföretagen anser att en förändring i hur kommuner, regioner och statliga myndigheter upphandlar städtjänster har stor potential för att bekämpa arbetslivskriminalitet.

Även företagen vill bidra i arbetet mot arbetslivskriminalitet (avsnitt 6.15)

Almega Serviceföretagen delar delegationens bedömning om att förutsättningarna för privata aktörer, till exempel företag, att bidra i arbetet mot arbetslivskriminalitet behöver förbättras. Almega Serviceföretagen deltar i flera initiativ tillsammans med de fackliga parterna för att bekämpa arbetslivskriminalitet. Bland annat vår partsgemensamma auktorisation samt Nätverket mot arbetslivskriminalitet. Branschen är engagerade för att motverka den osunda konkurrensen från kriminella aktörer.

Delegationen har i avsnitt 6.15 beskrivit en rad skilda överväganden och förslag i syfte att underlätta informationsinhämtning och skapa bättre förutsättningar för företag att kunna bidra i arbetet till exempel genom att företagen på ett enklare sätt ska kunna inhämta information i syfte att granska och kontrollera leverantörer och underentreprenörer. Almega Serviceföretagen ser positivt på dessa bedömningar och tillstyrker förslagen i denna del.

Styrning av arbetet samt rollfördelning är mest angeläget (avsnitt 7.3.3)

Vad gäller frågan om hur arbetet mot arbetslivskriminalitet bör bedrivas framåt delar Almega Serviceföretagen delegationens bedömning om att det i Regeringskansliet bör inrättas en särskild samordningsfunktion för samverkan mot arbetslivskriminalitet. Detta är något som delegationen tidigare framfört. Det är av yttersta vikt att styrningen av arbetet, där en lång rad myndigheter deltar i samverkan, blir mer samordnat och effektivt. Delegationen kan föreslå hur många verktyg och sanktioner som helst men om inte styrningen av arbetet mot arbetslivskriminalitet fungerar blir samtliga verkningslösa.

Avslutningsvis kan konstateras att myndigheternas roller och styrning är av grundläggande vikt. Därefter kommer deras respektive verktygslåda som ska vara effektiv och träffsäker. Dessutom behöver insatserna följas upp. Försiktighet bör råda gällande att inrätta ytterligare råd eller grupper som tar mycket resurser från samtliga inblandade. Vad gäller deltagande från arbetsmarknadens parter bör detta ske men med utgångspunkten att roller och mandat tydligt ska särskiljas från myndigheternas.

Almega Serviceföretagen

Hannes Sjöberg